

Vertrouwen kun je leren

Dit jaar bestaat het **producenten-consumentenoverleg alweer twintig jaar**. Voor diegenen die de energiewereld ook in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw volgden, is dat een opmerkelijk feit. Lange tijd werden de verhoudingen tussen producerende en consumerende landen namelijk bepaald door een diep wantrouwen.

Door
Coby van der
Linde

Dat wantrouwen was ontstaan door de gebeurtenissen die we nu samenvatten met de aanduiding 'de oliecrisis van 1973' en waarin de controle over de oliereserves en productie (en daarmee ook de prijs) werd overgenomen van de internationale oliemaatschappijen door de olie-exporterende staten. Een verandering van de OPEC was sindsdien een belangrijke geopolitieke gebeurtenis, waarvoor de wereldpers in groten getale uitrukte. Voor jongeren is het bijna niet voor te stellen met welk een afkeer er werd gesproken en geschreven over deze landen, of misschien wel; het lijkt namelijk erg op de wijze zoals er nu met enige regelmaat aan Rusland wordt gerefereerd.

Helse jaren zeventig

De vraag hoe nu precies de producenten-consumentendialoog tot stand is gekomen, blijkt een veel ingewikkeldere vraag dan ik eerst had gedacht. Er blijken al in de jaren zeventig van de vorige eeuw initiatieven te zijn genomen in de brede

context van de behoorlijke verhitte Noord-Zuid discussies. Frankrijk was daar van de OESO-landen de grote aanjager van, wellicht mede in een poging om zich los te maken van het pijnlijke Algerijnse verleden en bij de nieuwe leiders van het land in het gevlei te komen. Uit de pas vrijgegeven documenten van de presidenten Nixon en Ford blijkt dat in de aanloop naar de oliecrisis van 1973 de toenmalige leiders van Chili en Algerije belangrijke animators waren van de revolutie van ontwikkelingslanden en de Amerikaanse ambtenaren en leiders aardig in de gordijnen wisten te krijgen. Nationalisatie en economisch zelfbeschikkingsrecht lagen op eenieders lip bestoven. In de aanloop naar de oliecrisis liepen de grondstofprijzen aardig op en ging het wisselkoerssysteem pardoes onderuit in een periode dat aan de lange groeispurt van na de tweede wereldoorlog een eind kwam.

Olie als vooruitgeschoven post

Alleen voor olie bleken uiteindelijk dusdanige marktomstandigheden te bestaan dat een herschikking van de zeggenschap over de waardeketen van olie mogelijk was, hetgeen in 1973 geschiedde. Wat volgde was een periode van economische en politieke beroering, niet alleen in de westerse landen, maar ook in ontwikkelingslanden. Pas bij nalezing valt op hoe onrustig die periode eigenlijk was. Meestal denken we dan aan het zware economische weer in het westen, maar Watergate speelde ook. Velen zijn misschien vergeten dat in die tijd de hele OPEC conferentie met olieministers in Wenen werd gekidnapt door de jakhals. De Sjah ging en Saddam kwam. De staf van de Amerikaanse Ambassade in

Teheran werd maanden vastgehouden. Regeringen vielen en regimes werden omvergeworpen. Het is daarom geen wonder dat een dialoog over de producenten en consumentenbelangen niet op gang kon komen. Jonge knarren zullen verbaasd zijn over zoveel kommer en kwel en oude knarren zullen het zich maar met moeite de lange lijst kunnen herinneren. Alles en iedereen was op zoek naar een nieuw mondiaal evenwicht. En de schuld van al die onrust werd zonder pardon toegeschreven aan de olie en de sjeks.

Mensen

Het duurde uiteindelijk bijna twintig jaar na de oliecrisis voordat de dialoog tot stand kon komen op initiatief van Venezuela, Frankrijk en Noorwegen. Dat was net na de eerste Golfoorlog. De eerste jaren moesten vooral worden gewijd aan het winnen van elkaars vertrouwen. Een handvol mensen is daarin cruciaal geweest. Zij zorgden ervoor dat hun hoogste politieke bazen de conferenties bezochten, maar ook dat er steeds weer een nieuwe dialoog in de agenda genoteerd kon worden. De dialoog heeft vele rabbi's gekend, voordat Saoedi-

Arabië het geheel niet alleen van een andere naam voorzag, Internationaal Energie Forum (IEF), maar ook van een heus secretariaat. Sindsdien is het de normaalste zaak van de wereld dat er om het jaar op ministersniveau over energie gesproken wordt. Inmiddels was ook de agenda met gas en andere energiedragers uitgebreid en nam het aantal deelnemende landen steeds meer toe.

Nieuwe bonje

Het IEF kan zich er op voorstaan dat het meer consumerende landen verenigd dan alleen lidstaten van het IEA, maar ook meer producerende landen dan alleen de OPEC-lidstaten. Daarmee is het IEF de oude bonje tussen het westen en de olielanden echt ontgroeid. De vraag voor de komende jaren is of er voldoende nieuwe rabbi's op staan om de dialoog een stapje verder te brengen en natuurlijk of er voldoende de nieuwe bonje zal ontstaan om de agenda gevuld te houden.

Coby van der Linde is hoofd van het *Clingendael International Energy Programme*, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de *Energieraad*. ■

